

Curriculum.nu gaat buurtsport- en cultuurcoaches helpen

De stof die leerlingen moeten leren op het primair en voortgezet onderwijs wordt aangepast. De eerste stap in het uitwerken van het nieuwe curriculum is gezet, met daarin een volwaardige rol voor Beweging & Sport en Kunst & Cultuur. De rol van de buurtsportcoaches en cultuurcoaches in het onderwijs kan dan ook wel eens groter worden.

📄 MARK VAN DER HEIJDEN

Vijftien jaar geleden werd YouTube gelanceerd, stemden Nederlanders tegen het grondwettelijk verdrag van Europa (best belangrijk, toch?) en besliste Lionel Messi het wereldkampioenschap voetbal onder 20 jaar door in de finale in Utrecht twee keer te scoren. Jan-Peter Balkenende was nog minister-president, Beatrix koningin en Marco van Basten bondscoach.

Vijftien jaar geleden was ook de laatste keer dat de landelijk vastgelegde onderwijsdoelen zijn herzien. En aangezien deze doelen – als geheel het landelijke curriculum genoemd – de leerlingen voorbereiden op de toekomst, is het goed dat deze nu worden geüpdatet. Zodat er weer een goede doorstroom is van basis- naar voortgezet en vervolgonderwijs en er een duidelijke samenhang is tussen verschillende vakken.

Dat is wat Curriculum.nu wil bereiken. In opdracht van het ministerie van OCW hebben onder deze naam leraren, schoolleiders en andere experts sinds de herfst van 2018 in negen ontwikkelteams op evenveel leergebieden gewerkt aan herziening van het landelijk curriculum. De daarbij in 2019 opgeleverde bouwstenen worden nu bekeken door een wetenschappelijke curriculumcommissie, die daarover de minister van OCW zal adviseren. Daarna zullen teams van leraren, vakdidactici en (curriculum)experts van SLO in 2021 de conceptkerndoelen ontwikkelen. De Tweede Kamer zal vervolgens hiermee moeten instemmen en de kerndoelen en eindtermen (voor de bovenbouw) in een wet vastleggen. Dan pas staat vast wat jonge Nederlanders de komende jaren moeten kennen en kunnen als ze hun school verlaten.

“Je kan lid worden van een sportvereniging, maar de volledige breedte van sport en de verschillende vaardigheden kun je alleen op school leren”

– Berend Brouwer

“De uitgangspunten voor alle leergebieden zijn hetzelfde. Werk aan de drie hoofddoelen van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming”, zegt Viola van Lanschot-Hubrecht. Van Lanschot-Hubrecht is Leerplanontwikkelaar kunst & cultuur, beroepsgerichte vakken bij het SLO, het kenniscentrum voor de ontwikkeling van het curriculum in het onderwijs. Ook was zij inhoudelijk begeleider tijdens een eerdere fase van Curriculum.nu. “In een aantal driedaagse ontwikkelsessies hebben we met de teams bij elkaar gezeten en zijn we aan de slag gegaan met de visie en grote opdrachten. Wat is de essentie van het leergebied?”

Daardoor geeft Curriculum.nu nu al een heel helder beeld van wat de richting van het nieuwe curriculum zal zijn, welke leergebieden belangrijk zijn, wat de visie op elk leergebied is en aan welke grote opdrachten, zoals die dus zijn genoemd, de nog vast te stellen kern-doelen het beste kunnen voldoen.

Van dans tot theater

Het eerste dat daarbij opvalt is dat naast te verwachten leergebieden als Nederlands, Engels en Rekenen & Wiskunde ook Kunst & Cultuur weer volledig meedraait, terwijl daar de laatste jaren niet de grootste prioriteit lag. Tot tevredenheid van Anne Bos. “Kunst is vaak een sluitpost, ook in de ontwikkelgebieden. Dit keer is kunst niet op een zijpad gezet en daar put ik hoop uit. Het kan het moment zijn dat dingen weer opgeschud kunnen worden.”

Bos is docent dans, coördinator vooropleiding aan de ArteZ hogeschool voor de kunsten in Arnhem en was lid van het ontwikkelteam Kunst & Cultuur in de vorige fase van Curriculum.nu. Hij maakt zich hard voor kunst in al zijn verschijningsvormen. “Onderwijs gaat over kinderen voorbereiden op de toekomst en ze ontwikkelen tot een verantwoordelijk burger in de maatschappij. Door kunst ga je de wereld op verschillende manieren bekijken. Je leert maken, creëren, je leert je te uiten. Kunst is de spiegel van de wereld, het ontwikkelt je smaak.”

“Kunst is ook om van te genieten, om je erin te verliezen. Ook dat is een belangrijk onderdeel, waar je veel aan kan hebben. Je kunt de

Anne Bos, docent dans, ArteZ Arnhem

schoonheid ervaren van kunst, en als het minder goed met je gaat daar ook weer energie uit halen”, vervolgt hij. “Als kinderen daarmee niet in aanraking komen bij hun familie, is het belangrijk dat de school ze dat aanbiedt zodat de kinderen weten wat het kan betekenen. Daarom is het belangrijk dat alle vormen van kunst aan bod komen – ook dans, drama en theater. Dan kunnen kinderen hun voorkeur ontdekken, zich daarin ontwikkelen en uiten.”

Sport in al zijn vormen

Minder verrassend, maar even broodnodig, is dat Bewegen & Sport ook tot de negen leergebieden in het curriculum behoort. “De kern is dat we willen dat kinderen buiten school, na school, in heel hun leven iets met sport doen”, vertelt Berend Brouwer. “Om dat te kunnen, moet je dit tot op zekere hoogte beheersen en het zelfvertrouwen hebben om daaraan deel te nemen. Daarin is een belangrijke rol voor school weggelegd.”

Brouwer is opgeleid als gymleraar en heeft daar later een opleiding bewegingswetenschappen achteraan gedaan. Behalve dat hijzelf bewegingsonderwijs gaf, was hij ook docent aan de lerarenopleiding. Nu is hij Leerplanontwikkelaar bewegingsonderwijs

& sport bij SLO en een van de teamleden van het leergebied Bewegen & Sport bij Curriculum.nu, nu en in het vervolgetraject daarvan.

De school moet die rol oppakken, omdat alleen daar het bewegen en sporten in al zijn vormen kan worden getoond, stelt Brouwer. “Je kan lid worden van een sportvereniging, maar de volledige breedte van sport en de verschillende vaardigheden kun je alleen op school leren. Daar zijn alle leerlingen die je met een breder aanbod in aanraking kan laten komen.”

De noodzaak daartoe wordt steeds sterker, merkt Brouwer. “Aan de bewegingsonderwijskant, dat wat kinderen moeten leren, zit een flinke urgentie vanwege het minder buitenspelen. Kinderen gaan qua beweegvaardigheid achteruit. Een ander punt is, bewegen kinderen genoeg? Kunnen we hen op school verleiden om meer te bewegen?”

Bouwstenen in sport

De twee lessen bewegingsonderwijs zijn logischerwijs niet voldoende om dat tekort aan bewegen te compenseren. Dat zal buiten schooltijd moeten gebeuren. De verbinding tussen binnen en buiten school bewegen en sporten is dan ook een van de grote opdrach-

ten in dit leergebied. “Het programma op school weerspiegelt dat wat buiten school aangeboden wordt. Door activiteiten aan te bieden die, zoals dat dan heet, de hoofduitdaging gemeen hebben. Het hoofdprobleem van veel sporten is bijvoorbeeld in balbezit komen, overspelen en een doelpoging doen. Daarmee proberen we kinderen bekend te maken, zodat dat inhoudelijk aansluit op wat ze buiten school vinden. Het is een manier waarop de verbinding naar buiten gelegd kan worden.”

“Ook kunnen we op school iedereen die kansen geven. Buitenschools kan dat anders zijn, omdat er daar meer sprake is van een wedstrijdverband en sommige dingen anders zijn georganiseerd. Die link moet ook worden gelegd. Wat past bij een leerling en wat past niet? Sommige kinderen willen gewoon lekker ballen.”

Dat laatste heeft heel erg te maken met de beweegidentiteit, ook een van de acht grote opdrachten in het leergebied Beweging & Sport. Net zoals grote opdrachten als een gevarieerd beweegaanbod, beter leren bewegen en bewegen op eigen niveau ook op elkaar aansluiten. “De grap met bouwstenen en grote opdrachten is, je kunt ze eigenlijk niet

los van elkaar zien”, zegt Brouwer dan ook.

Goed, over beweegidentiteit. “Vakdocenten weten in hun achterhoofd dat het eigenlijk om beweegidentiteit draait, nu wordt dat nadrukkelijker geformuleerd. We proberen leerlingen vaardiger te maken, ze beter te laten bewegen en ze te leren wat bewegen voor de gezondheid kan doen. Maar uiteindelijk moet het er vooral toe bijdragen dat een kind zegt: ja, ik wil iets met sport.”

“De beweegidentiteit, weten wat bij je past, ontwikkelt zich met de jaren. Dit zit voor een deel in bewustwording en erover nadenken, deels is het ook positieve ervaringen opdoen. Daarom moeten we bewegingsonderwijs zorgvuldig aanbieden en er met professionele begeleiding voor zorgen dat dat positieve proces op gang blijft. Kinderen bewegen altijd graag. Dat positieve idee willen we over-eind houden.”

Twee lijnen in kunst

Ook het leergebied Kunst & Cultuur telt acht grote opdrachten. Daartoe behoren bijvoorbeeld artistieke expressie, artistieke technieken en vaardigheden, beleven van kunst, en kunst- en cultuurhistorische contexten; om er enkele te noemen. Bij zijn uitleg van de

“Door kunst ga je de wereld op verschillende manieren bekijken. Je leert maken, creëren, je te uiten. Kunst is de spiegel van de wereld, het ontwikkelt je smaak”

—Anne Bos

grote opdrachten houdt Bos echter liever twee lijnen aan: maken en betekenis geven, en meemaken en betekenis geven.

“Wat ik bij maken misschien wel het allerbelangrijkste vind, is dat de leerlingen in de kunstlessen beginnen met onderzoek. Er is een thema of probleem dat ze moeten exploreren. Daarna maken ze keuzes en gaan ze zich verdiepen. Die chaos is goed om mee om te gaan. Het voelt alsof het nergens heen gaat, maar er komt structuur, ze komen hier wel weer uit. Dat leren de leerlingen door veel mee te maken en dat doen ze in maakprocessen.”

Meemaken ziet uiteraard op de rol van de leerlingen als kijker of luisteraar. “Dat doen we bijvoorbeeld aan de hand van de kunst- en cultuurhistorische contexten, waardoor de leerlingen kunst kunnen herleiden naar de tijd waarin we toen leefden. Daardoor gaan ze inzien en begrijpen waarom we de dingen doen die we nu doen. Ook

“In de bouwstenen staat nu al veel informatie. Scholen kunnen ze op dit moment al gebruiken als inspiratie”

– Viola van Lanschot-Hubrecht

ontwikkelen ze dan smaak. Ze leren kijken naar verschillende kunstuitingen zonder meteen te roepen dat mijn kleine zusje van vier dat ook kan. Het gaat om kijken en beleven, geraakt laten worden door kunst.” Het gaat daarbij niet alleen om het schilderen aan de muur of de dans op het podium. Artistieke innovatie, ook een van de grote opdrachten, legt de relatie met toegepaste kunst, zegt Bos. “We willen dat kinderen al vanaf de kleuterschool naar de wereld om

zich heen kijken en dan voor problemen of knelpunten op een artistieke manier oplossingen vinden. Zo hoorde ik van een kind dat last had van uitlaatgassen, doppen met geuren op de uitlaatpijpen wil zetten. Het kan wel niet, maar het is goed bedacht. En precies die creativiteit hebben we zo hard nodig, ook in ons dagelijks leven.”

Samenhang in disciplines

Zo zijn op negen leergebieden de visie en grote opdrachten vastgelegd. En al was Van Lanschot-Hubrecht enkel bij leergebied Kunst & Cultuur betrokken, haar complimenten kunnen vast breder getrokken worden voor alle leergebieden. “Kanjers van leraren hebben met enthousiasme en deskundigheid hieraan gewerkt. Als je ziet hoe breed en complex dit leergebied is. Iedere discipline heeft zijn eigen karakter, maar we zijn erin geslaagd om de samenhang tussen de disciplines in taal zichtbaar te maken.”

“Wat ik het allermooiste vind, is dat de bouwstenen samenhang laten zien tussen de verschillende disciplines, met name op het niveau van vaardigheden. Daardoor is het een samenhangend geheel geworden voor een complex leergebied. Ook word ik er blij van dat er altijd een wisselwerking is. Maken kan beginnen door iets mee te maken. Door iets te maken kunnen kinderen iets meemaken. Die wisselwerking zit heel sterk in dit stuk.” Maar, waarschuwt Van Lanschot-Hubrecht, “we hebben het dus nog uitdrukkelijk over een voorstel. Op basis van dit voorstel en het advies van de curriculumcommissie gaan de kerndoeleenteams begin 2021 starten met de herziening van de kerndoelen.”

Nu aan de slag

Dat werpt de vraag op of buurtsportcoaches en cultuurcoaches nu al iets kunnen met de voorstellen die nu te vinden zijn op Curriculum.nu. Van Lanschot-Hubrecht is daarvan overtuigd. "In de bouwstenen staat nu al veel informatie. Ze zijn heel erg rijk en in vergelijking met de huidige kerndoelen al best specifiek. Scholen kunnen ze op dit moment al gebruiken als inspiratie."

Dat is wat Bos ook adviseert. "Ik heb al op veel plaatsen in het land sessies gegeven over de bouwstenen die we hebben ontwikkeld en dan helpen deze voorstellen ontzettend om over kunst te praten, om kritisch te kijken naar de dingen die je doet en hoe dat beter zou kunnen. Ik kan me ook voorstellen dat wanneer een cultuurcoach bijvoorbeeld een theaterproject naar een school wil brengen, hij door dit model beter kan uitleggen wat hij daarmee wil bereiken. Ook mensen die niet goed zijn ingevoerd in kunst en cultuur gaan dit begrijpen."

Brouwer onderschrijft dat, wat zijn leergebied Bewegen & Sport betreft. "Als vakleerkracht kun je nu al best naar de bouwstenen van het programma kijken en zien of wat je doet daarmee overeenkomt of dat je misschien de lessen beweegonderwijs kan verbeteren op grond van de bouwstenen, bijvoorbeeld of er een aanvullend sportaanbod moet komen voor kinderen die het moeilijk hebben. Daar hoef je geen drie jaar op te wachten."

Professionaliteit en passie

In ieder geval denken Brouwer en Bos dat door de voorstellen die er nu liggen, de rol van de buurtsportcoach en cultuurcoach groter kan worden. Brouwer stipte al aan dat het grotere belang van beweegidentiteit in het landelijk curriculum vraagt om professionele begeleiding. Voor bewegingsonderwijs bevoegde buurtsportcoaches zouden bijvoorbeeld die rol als vakdocent op school op zich kunnen nemen.

De beweegidentiteit vraagt namelijk om positieve ervaringen. De leerling moet ervaren dat-ie beter wordt en nog beter kan worden dan-ie al is. Zodat hij uiteindelijk gaat denken: deze sport is iets voor mij. "Groepsleerkrachten kunnen ook op een positieve manier kin-

deren tegemoet treden en begeleiden. Wat ze niet hebben is de vakinhoudelijke kant om de goede activiteiten aan te bieden en daarin te differentiëren om elk kind stapje voor stapje beter te laten worden. Daar zit het verschil in professionaliteit in."

Ook de extra nadruk op het verbinden van bewegen en sport binnen en buiten school, een van de grote opdrachten, kan de rol van de buurtsportcoach vergroten, verwacht Brouwer. "Dat is wat buurtsportcoaches nu ook al doen. En al hangt het er natuurlijk van af hoe deze opdracht in de kerndoelen terecht komt, het is wel een stimulans om extra de verbinding te zoeken. Daarin blijven buurtsportcoaches een rol spelen."

Voor Bos brengt de vakleerkracht vooral passie. Hij geeft het Vathorst College in Amersfoort als voorbeeld, waar hij als docent dans heeft gewerkt. Daar speelt kunst in al zijn vormen een belangrijke rol – mede dankzij professionals uit de kunst. "Die school ademt kunst, je merkt het in de hele school. Elke dag komen kinderen in contact met gepassioneerde docenten."

Bos vertelt hoe de jongste leerlingen aan het begin van het eerste jaar vaak zeggen dat ze dans direct zullen laten vallen. "Dat zullen we nog wel eens zien, denk ik dan. Zij zien het als een dansje doen, maar het is veel meer een verhaal vertellen door middel van bewegen. Tijdens het WK voetbal ging ik aan de slag met bewegingen die daarbij voorkomen: sli-

dings, kapbewegingen. Uiteindelijk maken de leerlingen daarmee hun eigen verhaal."

"Juist nu je kennis overal vandaan kan halen, heb je mensen nodig die een vak helemaal doorleven. Dat is volgens mij de essentie van docent zijn tegenwoordig. Je moet de leerlingen raken met je passie. Dan kunnen ze hun smaak ontwikkelen en ontdekken wat voor hen werkt." ■

“Aan de bewegingsonderwijskant zit een flinke urgentie vanwege het minder buitenspelen. Kinderen gaan qua beweegvaardigheid achteruit. Een ander punt: bewegen kinderen genoeg?”

— Berend Brouwer